

Lausunto

23.02.2024

Asia: VN/31464/2023

Lausuntopyyntö ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen toiminnasta perittävistä maksuista annettujen valtioneuvoston asetusten muuttamisesta

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksu

Lausuntonne yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksun korottamisesta 45 euroon opintopisteeltä (nykyisin 15 euroa/opintopiste). Jatkossakin korkeakoulu voi päättää myös tätä matalammasta hinnoittelusta tai täysin maksuttomasta tarjonnasta.

Tampereen yliopisto arvio maksukorotusten kattavan paremmin tulevaisuudessa laadukkaiden, avoimen väylän opiskelijoille tarjottavien opetusjärjestelyiden kustannukset, edellyttäen, että samanaikaisesti perusrahoitus ei pienenisi. Tampereen yliopistossa nähdään erittäin tärkeänä, että ehdotuksen mukaisesti korkeakoulu voi päättää myös enimmäismaksua matalammasta hinnoittelusta. Lisäksi huomiona tuodaan esille, että samanaikaisesti avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksun korottamisen aikaan aikuiskoulutustuki lakkautetaan. Aikuiskoulutustuen lakkauttamisella voidaan nähdä olevan negatiivisia vaikutuksia avoimen korkeakoulun volyymitavoitteiden saavuttamiseen.

Lisäksi nähdään opintomaksujen korottamisessa haasteita opintojen saavutettavuuden ja koulutuksellisen tasa-arvon näkökulman toteutuminen. Korkeakoulutuksen osalta aliedustettujen ryhmien saaminen avoimien korkeakouluopintojen avulla korkeakoulutuksen piiriin vaikeutuu opintomaksujen noustessa. Koulutuksen kasaantuminen voi entisestään vahvistua, kun avoimeen korkeakoulutukseen hakeutuu jo ennestään korkean koulutustason omaavia henkilöitä, joilla on tyypillisesti myös keskimääräistä parempi maksukyky. Toisaalta opintomaksujen kohtuullisena pitämistä, opintojen saavutettavuus huomioiden, vaikeuttaa samanaikaisesti korkeakoulujen rahoitusmalliin tehtävät leikkaukset avoimien korkeakouluopintojen suoritettujen opintopisteiden osalta. Asetelma voi johtaa avoimen korkeakoulutuksen volyymien laskuun joissakin tapauksissa.

Lisääajan hakemista ja uudelleenkirjautumista koskevat maksut yliopistoissa

Lausuntonne yliopistojen maksuasetukseen ehdotetuista em. muutoksista.

Opiskelijoiden yhdenvertaisen kohtelun vuoksi Tampereen yliopisto kannattaa uudelleenkirjoittautumismaksun ja lisäaikaa koskevan uuden hakemusmaksun yhdenmukaistamista ammattikorkeakoulu- ja yliopistosektoreilla. Lisäaikaa koskevan uuden hakemusmaksun käyttöönoton vaatimien prosessi- ja tietojärjestelmämuutosten vuoksi olisi syytä harkita maksun käyttöönottoa vasta 1.1.2025 alkaen.

Avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen liittyvät kehittämistarpeet

Muu palautteenne ehdotuksista? Mitä muita kehittämistarpeita näette liittyvän avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen?

Avoimen korkeakoulutuksen siirtymä esitetyllä tavalla markkinaehtoisempaan ja kustannustietoisempaan suuntaan tuo haasteita koulutuksen järjestäjille. Avoimen korkeakoulutuksen toteutus- ja organisointimuodot ovat korkeakoulun sisälläkin hyvin monimuotoisia ja mahdollistavat joustavat tavat tarjota laajaa koulutustarjontaa esim. tutkintokoulutukseen integroiden. Avoimen korkeakoulutuksen näkökulmasta eriytetty kustannuslaskenta on osin vaikeaa. Avoimella korkeakoulutuksella nähdään myös monin paikoin edelleen perinteisempää sivistystehtävää, jolloin vahvasti panos-tuotos-näkökulmalla, sekä koulutuksen välineellisellä hyötynäkökulmalla, asiaan lähestyminen voi kaventaa koulutustarjontaa.

Vaikutusarviontia tarkentavat kysymykset korkeakouluille

1. Kuvatkaa korkeakoulunne nykyinen avoimen korkeakouluopetuksen hinnoittelukäytäntö.

Tampereen yliopiston opintomaksu on 15 euroa / opintopiste. Poikkeuksena yksittäiset maksuttomat opintojaksot, jotka toimivat tutkinto-opiskelijaksi hakeutumisen reitteinä valintakokeiden sijaan.

2. Miten arvoitte asetusmuutoksen vaikuttavan hinnoittelukäytäntöönne?

Opintomaksuja tullaan tarkastelemaan. Pitkään voimassa olleisiin hintoihin on tullut jo inflaatiokehityksenkin myötä luonnollista korotuspainetta. Korotuksen määrä ja mahdollinen vaihteluväli vaativat vielä tarkempaa suunnittelua ja tietopohjan keräämistä mm. koulutusten kustannusvaikutuksesta. Erityishuomiota kiinnitetään opiskelijavalinnan välineenä olevien väyläopintojen hinnoitteluun. Lisäksi huomiota tullaan kiinnittämään enenevissä määrin kurssikohtaisiin kustannuksiin. Kun tiedetään eri kurssien tosiasiallinen hinta, voidaan harkita, mahdollistaisiko hinnan muutos, tarjonnan laajentamisen avoimen puolella. Korkeakouluissa tulisi olla paremmin saatavilla dataa koulutustarjonnan suunnittelun ja toteutuksen tosiasiallisista kuluista perittäviä maksuja pohdittaessa. Pohdinnassa tulee ottaa huomioon myös kurssien skaalautuvuus sekä toteutusmuotojen ja opiskelijamäärien vaikutus kokonaishintaan.

3. Miten arvioitte asetusmuutoksen mahdollistaman uuden enimmäismaksun vaikuttavan avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaanne eri koulutusaloilla? Mille uusille aloille arvioitte enimmäismaksun nostamisesta johtuen käynnistävänne avointa korkeakouluopetustarjontaa?

Avoimen korkeakouluopetuksen tarjonta Tampereen yliopistossa on jo varsin laajaa ja kattavaa. Esim. lausuntopyynnön taustamuistiossa avoimessa yliopisto-opetuksessa aliedustetuiksi aloiksi mainitun tekniikan alan avoimia yliopisto-opintoja on Tampereen yliopistossa varsin hyvin tarjolla, myös tutkinto-opintoihin johtavina väyläopintoina. Opetustarjonnan lisäämisen esteinä on myös hinnoittelusta riippumattomia tekijöitä esim. koulutusten sisällöistä johtuvien toteutusmuotojen vuoksi. Avoimen korkeakouluopetuksen tuleva tarjonta on parhaillaan normaalissa valmisteluprosessissa tiedekunnissa. Lisäksi opetussuunnitelmakausi on vaihtumassa lukuvuodelle 2024–2025. Tämän prosessin aikana tullaan tarkastelemaan myös muuttuvien opintomaksujen mahdollisia vaikutuksia avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaan. Avoimen yliopistokoulutuksen ja laajemmin jatkuvan oppimisen mahdollisuudet on myös huomioitava koulutustarjontaa kehitettäessä.

4. Mitä vaikutuksia arvioitte enimmäismaksun nostamisella olevan avoimen väylän opintoihinne / polkuopintoihinne (esim. suoritusmäärät, kriteerit, hinnoittelu)?

Avoimen väyliä hinnoittelu edellyttää erityisen huolellista pohdintaa. Tampereen yliopistossa on tällä hetkellä käytössä vaihtelevan laajuisia väyliä. Opintomaksujen merkittävä korotus vaikuttaisi väyliä kautta hakeutuvien henkilöiden määrään ja taustaan. Vaihtoehtoiset valintaväylät ovat olleet kehittämisen kohteena ja asiassa tunnistetaan merkittävän koulutuksellisen tasa-arvon haaste, mikäli hinnoittelumuutokset sulkisivat tosiasiallisesti pois osan hakijoista heidän sosioekonomisen taustansa perusteella. Yksittäisenä esimerkkinä väyläopintojen hinnoittelun problematiikasta nostetaan esille tekniikan alan väyläopinnot tilanteessa, jossa opiskelijat voivat hyödyntää väyläopintokokonaisuuteensa myös maksuttomia FiTech-opintoja.

Korkiala Katariina
Tampereen yliopisto / Tampereen korkeakoulusäätiö sr - Tampereen
yliopisto, Jatkuvan oppimisen palvelut